

DEO OPTIMO MAX.

UNI ET TRINO,

VIRGINI DEIPARÆ, ET S. LUCÆ
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

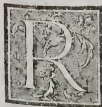
QUÆSTIO MEDICA.

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS manè discutienda, in Scholis Medicorum, die Martis vigesimâ-primâ Maii, anni M. DCC. XLIII.

M. LUDOVICO-HIERONYMO COSNIER,
Rei Herbariæ Professore, Doctore Medico, Præside.

An omni sexui, omni ætati & omni temperamento salubris Caffé potus?

I.

ERUM complurium, apud Medicos, misera sors! Pleræque sub uno novitatis titulo, aut alicujus præjudicatæ opinionis errore penitùs abjiciuntur, traduntúrve contemptui; efficacioris licet virtutis dono ab authore naturæ insignitæ. Plurimorum, etiam in arte peritorum culpâ sæpiùs id evenit infortunii. Quibus hæc efficacia tutò & certò comperta est, ii vix quemquam trahere possunt in consensum. Ad cognoscendam medicamenti aut alimenti virtutem, sola vincit experientia millies ut ita dicam, & millies ite-

rata; ſola enim os obtrudit neganti, ſola introſpicienti oculos aperit. Tulit hanc ſortem multis abhinc ſæculis, ſemen quoddam exoticum Coffée dictum apud Batavos Angloſque; Caffé verò apud Gallos. E felici Arabiâ ſuos olim duxit natales; ex Arabiâ quoque tanquam ex primario fonte, ejus oriundus uſus. Ab Arabibus Medicis cognita primò vis illius & virtus; quam edocti Arabes, Ægyptios edocuêre. Hinc Africa, novitatis plurimùm avida, ſuffultaque aliorum imprimis experientiâ, tota paulatim illius ſeminis infuſo aut decocto indulſit. Eundem uſum protinùs arripuit vicina quoque Arabiæ gens integra Turcarum. Hic potus illis, loco vini, quo interdicuntur, unum quaſi ſolamen eſt, & in deliciis habetur; habetur & Aſiaticis, Americanis, & toti jam nunc ipſi Europæ; imò totus orbis, illius odore & fumo hodie in integrum fermè perfunditur, ſuavi illius allicitur ſapore, ejuſque licet amaro recreatur potu, tanquam ſtomacho & cordi nunquam non blandiente, totiuſque œconomiæ animalis favente bono & utilitati; quaſi reipsâ verum eſſet id cordi ſuavius exiſtere quod palato amarum; & verò, ipſo ſuo amarore, ſtomachi fibras languentes ſuſcitat; ipſius nervos; & per conſenſum, totius corporis & præſertim cordis, erigit, lætificat; unde illi robur magis indeſinens ad terendum ſanguineum liquorem. Nil mirum ergo ſi vires addat Caffé potus, cùm roboret partes nerveas; nil mirum pariter ſi ſtomacho amicus extiterit, cùm illius tonum firmet, motum augeat; at auget amicè, pacatè, non tumultuosè. Evolvit vim ſucci gaſtrici qui inſtar fermenti eſt aut menſtrui quo penetrantur alimenta, attenuantur, reſolvuntur, digeruntur. Reſolvit & ipſa eadem alimenta, ſeſe cum iis immiſcendo, ſociando, & quaſi coadunando per omnes vias chyliferas, indeque per integrum maſſæ ſanguineæ fluentum, unà ſemper & ubique commeando. Favet ergo digeſtioni. Porro quis inficias ibit, id omne quod alimentis digerendis, omnimodè per ſe conducit efficaciter, corporis partibus roborandis illud idem inſervire debere? Quinam ſexus, quænam ætas, quodnam temperamentum cui natura non dictaverit, primam ad ſanitatem viam, unam eſſe digeſtionem, eamque laudabilem & perfectam, quantum licet fieri aut exoptari? Mirabilis potus qui hanc potuerit promovere feliciter! Omne hac in re tuliſſe punctum, quis non confiteatur lubens? Quid, ſi non refragetur illius, etiam antiquior uſus? Quid, ſi experientia iterata hunc comprobaverit uſum? Quid denique, ſi illius adjumento, chylus tenuior, ſubtilior, puriorque hinc factus, ejus tandem naturæ fiat & indolis, ut ſucci alibilis caracterem, loco deperditi, feliciùs induat, fiatque vaſorum & viſcerum continuo motui accommodatior, eorum obſequioſior tritui, ita ut minima, ſolidiſſima compactaque magis, totius corporis, permeare, irrorare, nutrire denique faciliùs queat, & uberiùs, unde corpori & expectandus vigor.

I I.

PROCUL hinc quæ de ortu ſeminis Arabici Caffé dicti, ſæculo elapſo commenti ſunt plurimi tum Mercatores, tum Hiſtorici, tum Medici. Certò compertum eſto arborem eſſe quam prima tulit Arabica tellus, ſolius auxilio naturæ non artis; favente quidem ſolo; ſed plurimùm favente ſolis aſpectu. Ars deinde hanc educavit plurimis in regionibus, qualis è ditione Batavorum colonia Surinam; quales pariter & Gallorum plurimæ; teſtes inſulæ Bourbon, Martinica, Sandominicana; teſtis Cayenna; teſtis & ipſa urbs Mochâ, totius Arabiæ, quin imò totius Europæ velut emporium, è regione cujus & viciniâ vegetum magis, magiſque maturum, adeoque viribus ditius ad nos devehitur ſemen. Arbor quâ gaudet hortus ipſe Regius Pariſienſis, curis & arte induſtriâ illuſtriſſimi Collegæ

nostri de Jussieu educata, folia fert lauri foliis non omnino dissimilia, molliora tamen, nec ita obscurè virentia, nullatenùs aut parùm odora. E foliorum alis nascuntur flores monopetali albi, ad jasmini petalum accedentes, suavisque odoris. (a) Iis delapsis, paulatim exurgit fructus qui è viridi sensim rubescit, subfuscusque tandem cernitur maturitatem adeptus. *Substantia illi carnea*, inquit, Collega noster, *subrubra, paululum viscosa, sapore ingrato, quæ exsiccata, fit gratior.* Illâ ut plurimùm amicitur gemina Capsula, geminum semen involvens. Hujus seminis figura jam vel pueris notissima, convexa scilicet ex unâ parte, quasi plana ex altera, in medio sulcata; huic semini color album inter & pallido luteum, nonnumquam modò magis modò minùs viridiusculum, pro regione scilicet in quâ nascitur, pro arte quâ exsiccatum est, prout etiam ex æquo maturuit. Optimum affertur ex Mochâ; si probè selectum, subcitrinum est & leve, nec crassius: crassius verò & albidius, graviusque illud quod è Martinicâ affertur. Viridius tandem & tenuius quod crescit in insula Bourbon, saporis sæpe quasi rancidi, ob plurima semina immixta, imperfectè matura, nec apprimè desiccata. Eodem ranciditatis vitio aut alterius saporis ingrati inficitur semen ex insulis Martinicâ & San-dominicanâ; quare omnes hæ Caffé species vilioris sunt pretii quàm ea quæ ad nos ex urbe mochâ advehitur, utpote quæ opportunè matura siccaque (& saporis non ingratè amari;) nec non ad farinaceam quasi substantiam faciliùs accedens, saltem semi torrefacta; cruda enim, durior & callosa nimis ut teri possit. Quæcumque Caffé species oleo non turget tam intùs quàm extùs statim ut dextrè & aptè torrefacta est, malè audit apud Caffé potatores; unde ait Dominus Gayant, (b) *eligatur semen pinguius graviusque, nec aquâ madidum marinâ quâ sæpiùs, diuturniori inficitur itinere*; nec immerito; » tantam enim olei quantitatem continet ut ex eo semine, etiam crudo & duro, » majorem olei clari (quàm excogitari posset) copiam elicere solâ vehementi ex» pressione potuerit, Camerario (c) teste, Leuvenoeckius. Imò, texturâ hujusce se» minis ab ipso perlustratâ mediante microscopio, illi non nisi spongiosa compa» ruit, & ex ramosis in se invicem constans particulis; cavitatibus, multis in locis, » oleo oppletis; oleumque illud, visu, clarissimè conspicere potuit. Unde ultrò » patet, inquit, cur fabæ istæ non possint redigi in farinaceam substantiam nisi » priùs sint tostæ & perustæ; torrendo enim, multum olei absumitur igne, & » ramosæ particulæ, considendo, fiunt debiliores sicciores que & magis friabiles aut » saltem tritui obsequiosiores. « De hujus fabæ seu seminis delectu, si quid quæras magis certi, colori ne fidas omninò, nec ponderi aut tenuitati. Selectum tibi sit illud solummodo semen, quod dextrè torrefactum, suavis sit odoris, saporisque jucundè amari, absque acrimoniâ & ranciditatis vel minimo sensu, aut alius cujuscumque saporis pravi quo donantur quædam Caffé species, etiam ex Mocha non selectæ. Quare omnes masticatione semper prudens explora, tum crudas, tum tostas. Crudum Caffé semen sapore dulcescat, inquit, Straussius, cum pauco amarore, nullamque acrimoniam præ se ferat. *Avicenna citrinum eligit semen & leve, bonique odoris; album & grave, malum* pronunciat. Rauvolfius etiam sic ait de integris Caffé fructibus, allatis ex Indiâ. *Intùs duo tenent grana flavi coloris, in capsulis duabus diversis inclusa.* Historiam arboris, florum & fructuum ad nativum depictorum, quærat Botanices curiosus, in thesi (d) à laudato Collegâ nostro eleganter conscriptâ. De hac arbore sic loquitur Alpinus in Historiâ plantarum Ægypti. » Arborem, inquit, ipsum semen ferentem vidi in » halybei Turcæ viridario, ex Arabiâ delatam quæ Evonymo maxime similis erat; » sed tamen folia habebat crassiora durioraque & perpetuò virentia. Semen autem » ait, *Bon & Ban* vocant Ægyptii & Arabes; decoctum verò *Chaubé* dicitur

(a) Quâ de causâ à Doctore de Jussieu planta dicitur jasminum Arabicum lauri folio, cujus semen apud nos Caffé dicitur. Commentariis R. scient. Academiæ.

(b) In thesi an à frequentiori potu Caffé, vita brevior? die Jovis 21 Martii 1715.

(c) Camerarius de usu & abusu potuum.

(d) Litteratissime salubris Caffé usus? die Jovis 20 Aprilis 1741.

» apud Turcas, « qui, referente Rauvolfio, eo quamfrequentissimè utuntur pro potu quem magni æstimant, quique, colore, atramentum æmulatur.

I I I.

JAM nunc & apud nos nulla forsàn Caffé vulgatior merces; inter omnes saltem exoticas! Adeò crevit ejus fama; adeò crescit in dies ejus decocti vel infusi usus & amor! Nullus brevi plebeius quem non alliciat oblectetque vel ejus odor aut fumus. Inter mulieres nulla, quam non delectet amaror ejus. Quin imò, vino plus æquo madidis præsens jamdiu medicamen est; gulosis verò & carnibus saginatis extra vires, auxilio est potio nigra, & eò quidem ipsis utilior quò amarior; procul enim tunc saccharum & dulcia quæcumque vel lactea quibus citiùs acescerent alimenta, aut alio quocumque corrumperentur modo, ructusque nidorosi assurgerent molestiores. Ventriculus sic cibo pleniori refertus, suaviùs afficitur recreaturque liquoris amari præsentiâ; alliciuntur blandiori titillatione spiritus; quibus copiosiùs affluentibus, ventriculi motus augescit: adaucto nempè ejus fibrarum tono, gravant minùs in ejus fundum alimenta; ipsaque salibus volatilibus hujusce liquoris imbibita, faciliùs solvuntur, subiguntur unà cum ventriculi succo lymphatico, salivæ æmulo; sic præcipuum inchoatur perficiturque digestionis opus; illud quasi manu dirigente stomachi continuo motu sine quo nec intimè resolvi miscerique inter se, nec pelli in intestina, alimentis unquam daretur. *a* Boni quid non pollicetur si aureæ mediocritatis legibus astrictus, cibos ventriculo, pro viribus ejus concesseris, eumque infusi vel decocti Caffé, salubri recreaveris potu? Firmat ventriculum digestioni exequendæ habiliorem factum; reddit & insuper chylum dilutiorem, leviorem, ditioremque spiritibus; unde tutior pleniorque ejus transcolatio per insensilia intestinorum cribra, unde felicior ejus distributio per chyliferas vias omnes. Hoc modo refectus sanguis, & ad omnia simul munia obeunda factus habilior, secretionibus functionibusque totius œconomiæ animalis abundè sufficit; suppeditat substantiæ corticali sanguinem lymphamque tenuissimam, ex quâ spiritus ipsos, secernendo, quasi sugit substantia medullaris, spirituum promptuarium inexhaustum, unde vis omnis & omne robur corporis; quid mirum igitur si digestionem juverit rectus Caffé usus, imò si cerebrum firmaverit, hincque memoriâ, facilique perceptionis & recti judicii facultate quemcumque ditaverit Caffé potatorem? Testes viri innumeri vigiliarum laborumque facilè & impunè (illius auxilio) patientes, quales omnes quos urit studiorum & meditationum nobilis ardor. *Caffé potione profectò ad mentis & corporis officia melior promptiorque moveberis*, ait clarissimus Mattheus Thuillier, *b spirituosum fovet systema, alitque alacriùs, ac munia functionum si qua depravatæ torpent, exsuscitat, habitum corroborat.* Ne dubites igitur quin sanum firmet, valetudinarium sæpius restituat; atque haud scio an quo „ nostro ævo, frequentior est Caffé usus, eò rariores non sint chronici morbi complures? Morbi scilicet ab obstructione oriundi, morbi ab erethismo & spasmo ortum ducentes, quales morbi hypochondriaci quamplurimi, morbi litteratorum quasi pedissequi, cæterorumque omnium studiosorum, quin & otiosam vitam agentium? Illius usu quot pacantur morbi sexum tam frequenter cruciantes, quales hysterici ferè omnes, chlorosis & icterus in pluribus nondum menstruatis virginibus, quibus Caffé usus semel aut bis in die cum aquâ copiosâ insimul haustâ „ tutò pellit urinas, pellit & menstrua? quoties colicos fugavit dolores, aut hepaticos, è vesiculâ nempe felleâ nonnunquam oriundos ob præpeditum bilis effluxum; crassiore scilicet existente bile „ aut vesiculâ nimiùm spasticâ factâ? Evocat & cæteris mulieribus

(*a*) Hujus seminis vires profectò non exiguæ inquit Dominus Gayant.

b in thesi an potus Caffé cum lacte salubrior, 1697.

ſuppreſſos aut imminutos menſes. Teſtis Proſper Alpinus: * *Mulieribus ad evocandos menſes præſentaneum eſt remedium, apud eaſque in uſu eſt frequentiſſimo; quibus diminutè fluentibus, ejus decocti probè calentis multum epotant, paulatim modicum ſorbentes; ſic enim in uſu eſt apud omnes, ut paulatim ipſum deglutiant.* Quid plura? Teſtis & ipſius Alpini praxis, *Cùm ego*, inquit, *animadvertiſſem mulieres, quibus cœperint fluere menſes, ad eos adjuvandos, de eo calidiori decocto ſemper paulatim multum ſorbillare, apud illaſque omnes ad juvandam eam vacuationem, in uſu eſſe frequentiſſimo, cæpi, illâ perdoctus experientiâ, in omnibus illo uti quibus aliquam ob cauſam, earum purgatio menſtrua deſtitiſſet; quodquidem feliciſſimè multis evenire vidi; ex indeque didici hoc genus remedii pro evocandis menſtruis ab uteri venis obſtructis, eſſe præſtantiſſimum; poſt univerſalem tamen corporis vacuationem, manè, jejuno ſtomacho, iſtud decoctum aſſumptum, efficaciſſimè menſes provocat; temporeque quo multis jam vehementibus doloribus minutæ, difficulter exeunt, eis præſentaneo eſt auxilio. Sic ſe habet familiaris uſus apud omnes Ægyptias, Arabeſque mulieres.* Quid igitur mali metuas ſi hæc eadem noſtras quoque mulieres edocueris? Nonne jam & apud hiſtericas mulieres, & viros hypochondriacos non paucos, is eſt ſeminis Arabici uſus benignus ut dum torrefit, teritur coquiturque ſolâ ſalino-ſulphurearum circumundique præ tenuitate volitantium particularum evaporatione, mirè alleventur ab hyſtericis inſultibus aut hy pochondriacis; adeò verum eſt nigrum pulverem noſtrum vi gaudere antiſpaſmodicâ, imò vi antiepilepticâ, ſi rectus à Medico, ejus dirigatur uſus; uſus autem modò cum aquâ ſolâ, modò cum lacte; his cum lactis mediâ parte; illis cum lacte ſincero & integro, melius cum ſolo cremore. Nonnullis in aquâ antihyſtericâ aut antiepilepticâ ad mentem medentis; plurimis prodeſt naribus attractus in modum tabaci; nonnunquam etiam huic pulveri immixtus & ſociatus. Quid plura, quot miſeri ægrotantes quibus tutò nunquam licuit Pharmacum haurire purgans, quod paulo poſt non revomerent, quibus tandem facto priùs pulveris noſtri decocto, & inibi ſolutis aut infuſis purgantibus medicamentis evanuit omnis nauzea, & omnis vomitus; aut eo propinato ſtatim ab exhauſtâ potione catharticâ?

* Lib. de Med. Ægyp. & de Plant. Ægyp.

I V.

CONFICIENDI modum ſeu parandi è ſemine arabico potum ſalubrem, eundem ne credideris in quâcumque regione. Torrefit quidem apud omnes; infunditur ab omnibus vel coquitur torrefactus pulvis. Aſt aliis intenſiùs torrefacere conſuetudini eſt, aliis remiſſiùs torrefacere ſatiùs cenſent, alii decoctum vel infuſum colore & tincturâ magis ſaturatum, alii minùs expoſtulant; adeoque alii aliam pulveris doſim neceſſariam autumant eſſe ad eandem aquæ quantitatem, adhibendam. Apud Turcas binam ad uſque unciam in aquæ librâ unâ, leviſſimâ decoquendam jubent ebullitione; quâ illicò ab igne remotâ, linteis aquâ frigidâ madidis vas circumveſtiunt; quo facto, citiùs ruit ad fundum pulvis craſſior; decantatum ſtatim liquorem ſic ferventem hauriunt, partitis vicibus, pauxillo ſacchari admixto. Reſiduum pulverem jam leviuſculè coctum, coctioni de novo tradunt; indè, aiunt, longiori iteratâ coctione extrahitur oleum quo plurimùm turget pulvis; oleoſum hoc decoctum, novo cum pulvere, cujus idcircò non imminui doſis debet, ſubjiciunt igni quo extrahitur pars ſubtilior, oleo irretita, adeoque palato blandior, accommodatior ſtomacho & pulmonibus. *a Aſthmaticos liberat, redintegrat phthiſicos. Laxam pulmonum compagem ſuo amatore firmat ac durat; arctam & aſtrictam laxat ſuâ dulcedine*, non denegatâ præſertim ſacchari quantitate mediocri, Hac methodo pacatus è Caffé potus, maſſam ſanguineam non

(a) Mattli. Thuilliet.

ita acriter exagitat, cerebrum minùs impetuosè ferit; alluit molliùs blandiùſque ventriculum aliaque viſcera. Hujuſce liquoris aqueo-amari ſubtiliores partes, cave ne, comparando, confundas cum ſpiritibus ardentibus in hacce noſtrâ regione tam decantatis. Hos dicito lethiferos ſpiritus aut aquas mortis; illas verò ſalutiferas, & vitæ longiori producendæ aptiſſimas, utpote quæ nonnihil alkalino-quidem volatiles ſed oleoſis plurimùm permixtæ & aqueis dilutæ copioſiùs, non reſpuunt nexum cum alimentis intimiorem leni oremque, & abſque tumultu; quibus ſociatis, ſolvi ſe & digeri faciliùs patiuntur alimenta. E liquoribus autem jam fermentatione evectis, ignis vi eliciti ſpiritus, & toti quaſi ignei ſic facti, fibras aut acutè pungunt nerveas criſpantque, aut igneâ vi durè torquent & propiùs urunt, indurantque alimenta, nedum ſolvant. In hac verò noſtrâ regione hic invaluit uſus ut ad unam aquæ ferventis libram una pulveris toſti uncia adhibeatur infundenda vel decoquenda. Hoc pulveris pondus è ſemine Mocha, uni aquæ libræ ſufficienter imprægnandæ, non impar quidem eſt. Aliæ Caffé ſpecies, etiam apprimè ſelectæ, id ponderis reſpuunt, utpotè debilioris; eas virtute infirmiores, quotidiana agnoſcit experientia. Quantitas igitur vim compenſet neceſſum eſt, donec in ſuâ quæque regione feliciùs educatæ arbores, perfectius ſuppeditaverint ſemen, & ex æquo maturum legere didicerint incolæ. Pulvis è ſemine Mocha infuſus per quadrantem in aquâ bulliente, vaſe accuratè clauſo, laudem meretur ſuam; levis prævia coctio, magis imprægnatum præbet potum. Quælibet alia ſpecies longiorem expoſtulat coctionem. Quò quidem coctior, eò ſaturatior eſt tinctura, ſuaviorque palato, magnamque tunc reſpuit ſacchari quantitatem; minùs enim amara quàm ſi paululum cocta aut infuſa ſolummodò fuerit. Rationem poſtulas? Longior coctio extrahit partem mediam quæ oleoſa multùm, proindè amara minùs. Caffé ſemen opportunè torrefactum & optimè pulveratum, triplici conſtat ſubſtantiâ quæ ignis opus eſt, quemadmodum quæ triplex in vino detegitur, fermentationis eſt fœtus; una ſcilicet quam ſummam meritò vocat Becquerus, ſeu volatiliorem; altera infimam, ſeu craſſiorem & tartaream; tertiam tandem mediam apellat, ſive partem extractivam quâ nempe omnia conſtant extracta, ut extractum Rhabarbari aut Juniperi, in quibus diſſipatâ partium volatiliorum parte præcipuâ ſola ferè remanet pars media; rejectâ ſcilicet infimâ ſeu craſſiori. Ita, toſto ſemine arabico, crudoque & inerti diſcuſſo phlegmate, cum acidi volatilis & olei ſubtilis quantitate non mediocri, ut teſtatur longè latèque diffuſus odor ſuavis, (*a*) igne evehitur ſubſtantia ſuperſtes partimque acido aut alkalino-volatilis ſit, aut oleoſa, aut oleoſo terreſtris. Fervens infuſio in occluſo vaſe facta, partem elicit imprimis volatilem ſeu ſummam, cui præcipuus amaror ineſt; oleoſam verò pro maximâ parte extrahit coctio longior, craſſiori relictâ & terreſtriori; hac rejectâ, mediâ utere & ſuperadde novum pulverem eâdem quantitate ac priùs, ſuppeditabit coctio tincturam longè ſaturatiorem ventriculo amicam ob partes volatiles, oleoſis copioſioribus intricatas & intermixtas, (*b*) adeoque viſcera minùs deurentes; imò ſæpius vi laxativâ præditas, oleoſo ſic arte & induſtriâ facto potu, ſicque parte mediâ copioſè ſaturato, quâ ſuam imprimis exerunt vim Catharticam plurima purgantia. De virtute Caffé laxativâ, idem innuit Mattheus Thuillier. *Porrò alvum ſiccam humidat, linit, atque leniter citat;* facto præcipuè, ejus cum lacte connubio illiuſve cremore. *Potionem*, inquit, *ex*

(*a*) Sub ignis torturâ particulæ ejus mirè alterantur, combinantur; ipſaque ſtructura intimè recluditur ab igniculis, parteſque ita comminuuntur, ut promptè hinc pulvis fervidam tingat aquam, ipſique vires incidendi, atteuuandi, deobſtruendi, acida imbibendi, corrigendi ſuperaddere queat. Cameratius de uſu & abuſu potuum.

(*b*) Ex Analyſi D. Geoffroy, unciæ XXIV. pulveris reſidui poſt decoctionem ſuppeditarunt diſtillatione, olei uncias VII. aut circiter. Unde concludit ſemen Caffé ſuam potiſſimùm debere energiam oleo, cum portione non mediocri ſalis volatilis urinoſi conjuncto. De mat. Medicâ tom. II.

utroque attemperatam, omni ætati ac ſexui, valenti atque infirmo, ſecuriùs propinabis. Manè imprimis & jejuno ſtomacho, non autem indigeſtis acidiſve ſcatente alimentis à prævià lautiore cœnâ, aut ab aliâ quâcumque cauſâ; tunc enim ventriculus nonniſi potui amaro, cum ſimplici aquâ parato, inhiat. Id cum lacte conjugii genus reſpuit poſt prandium potus noſter, ni fortè illud facilè ferat ventriculus vino inaſſuetus, aut etiam expoſtulet illius exquiſitior ſenſus, vel potùs noſtri ſtimulus acrior in delicatulis, cæteriſque nativâ temperie, aut victu, in ſanguinis phlogoſim proclivioribus; neque enim omnibus, idem ſemper eodem modo paratus, eâdemve aſſumptus quantitate, competit. Probet igitur ſeipſum quiſque cautus & prudens qui longævos exoptat dies. Amarior illi; huic lacte aut ſaccharo vel melle ſelecto temperatus; à cœnâ nonnullis abſque temeritatis metu propinetur: poſt prandium ferè omnibus merè aqueum conceſſeris.

V.

ANXIUS ſi forſàn adhuc hæreas utrum ſtomacho ſit tam aptè congruum Caffé ſemen, utrum digeſtioni adeò feliciter conducat, utrum denique robur addat corpori & vires, vulgi quidem ne fidas opinioni non infrequenter præjudicatæ; imò ne uni aut alteri recentiori Medico aſſentiaris obſequioſior. Merum extollit ſupra cælos vini potator; innumeras & ſecum ferre vires clamat quiſquis Caffé plus æquo avidus. Aſt perpende quot millia hominum non in Galliâ, non in Germaniâ, non in Europâ ſolùm aut Americâ, ſed in ipſo toto terrarum orbe, cum emolumento utantur Caffé potu; non ab annis decem aut triginta, non ab annis centum; ſed ab ipſo vivente inter Arabes doctiſſimo Rhaſe, ſed ab ipſo Avicennâ. Huic, fabæ Arabicæ notiſſima virtus; illi nec incognita. Caffé ſemen *bunchum* vocat uterque, *quod ſtomacho congruum exiſtens* (ait Rhaſis) *mali etiam ſudoris odorem incidit & aufert. Eſt bonum ſtomacho* (inquit Avicenna) *membraque confortat. Mundificat cutem & exſiccat humiditates quæ ſunt ſub eâ, & facit odorem corporis bonum.* In frequentiſſimo eſt uſu apud Ægyptios Caffé decoctum chaova appellatum, narrante Alpino, *ſi quidem ipſo ventriculum calefieri & roborari, apud eos compertum eſt; non minùſque etiam viſcerum obſtructiones tolli quotidiè experiuntur; utuntur ejus decocto ad juvandam concoctionem; utuntur in tumoribus hepatis lieniſque frigidis, & antiquis obſtructionibus, feliciori jam ſucceſſu.* Docuit idem Avicenna. Hæc tibi inexperto non faciunt ſatis, Rauvolfium audi, *abuſum Coffi, & nos non minùs, cum Simone Pauli, improbamus quàm vini abuſum: uſum verò retinemus, cùm compertum habeamus multos a potu Coffi modicè & debitè, manè nempè jejuno ſtomacho, cum pauxillo ſacchari ſumpto, bene habere, & feliciter experiri potum illum ſtomacho prodeſſe, Catarrhos ſiſtere, totumque roborare corpus; concludimus itaque, inquit, cum Veſlingii præſtantiſſimi effato, Europæis hoc medicamentum non eſſe inutile aut noxium;* quantitate nempe cuique ſervatâ pro viribus, pro ætate, pro temperamento, & in ſexu, pro variis circumſtantiis. Quod igitur tam certò concoctionem juvat, quod ita omne roborat corpus, id omni temperamento, omni ætati, & omni ſexui directè competere neceſſariò concludas. Nec ætatem infantilem credas excipi ab amari ſeminis decocto. Pulticulæ infantum unum adde illius aut alterum Cochlear; aut hauriendum præbe poſt exhauſtam pulticulam, aut à nutricibus nonnunquam hauriri jubeas. Hac cautione pravæ infantum digeſtioni, unde malorum omnium ilias, præcavebitur; obſtructionibus occurretur mezenterii nec non hepatis infarctui, quo ſecretio præpeditur bilis, quâ præpeditâ, chylus eâ non alluitur, non dividitur, non attenuatur; unde chyli tranſcolatio pauca crudaque, & illius in inteſtinis copia major ſuper-

ſtes, malè ſubacta, brevì corrumpenda, & pertinacioris alvi aſtrictionis fons aliquando & prima cauſa, quæ non ſemel diris dedit anſam convulſionibus. Occurres rachitidi imminenti, præſentem ſanabis. Occurres denique vermibus infantum, quos enecat ſuo amarore, & impedit quominùs enaſcantur in eorum chylo quamſæpiſſimè nimiùm acido ob vini aceſcentis copiam, aut fructuum ſæpiùs immaturorum, aliorumve hujus farinæ alimentorum quæ peſtis infantum, & innumerorum morborum cauſa eſſe conſuevêre. Dentitioni favet, cochleare uno bis & ter in die quotidie propinato poſt paſtum & ante paſtum; nec metuas noctes inſomnes; nequit officere ſomno ſorbitio tam modica, aut brevì reſtituit uſus paulò diutiùs protractus, quemadmodum & evenit huic potui jam aſſuetis ætate provectioribus. Quot incommoda tabacho utenti evenêre primis temporibus? quæ omnia ſenſim evanuêre uſu non interrupto. Quid plura? verum antiſcorbuticum audit & prophylacticum eximium quotieſcumque vergit in ſcorbutum ſanguinis dyſcraſia. *Ubi languet ſanguis depauperatus, illum potione Caffé exhilaras; atque ubi craſſus hæret ac lutulentus, incidis, repurgas,* ait peritiſſimus collega noſter. (Matth. Thuillier.) De tremore artuum quibuſdam ſuperveniente, de apoplexiâ; hæmorrhoidibus, cordis palpitatione, de tendinum ſubſultibus dolorificis cum caloris quodam ſenſu, ſalubris hujuſce noſtri potûs uſum ne inſimules, abuſum potiùs dicas. Ideòne vinum è menſis exulabit, (cui eadem probra potiori jure objicias) quia his & pluribus gravioribuſque incommodis afficiuntur quicumque extrà modum illud potant? At meliùs adhuc cum Caffé potoribus agetur quàm cum ebrioſis: illis ſolâ aquâ liberaliter hauſtâ, omnia hæc mala citò citiùs evaneſcent per urinas ſine ullo vel minimo diabetis periculo: mero ſiderati non ex æquo ſublevantur. Vis ſcire plura! Arcanum meum libens te docebo: abſtemius eſto! Potui Caffé, vini potus calcar addit: duplicemque ſibi comparat longùm vigilandi cauſam qui nimiùm ex utroque ſe ingurgitat. At malignè & invidiosè, de noxâ vini liquorumque ardentium (quibus ſe exleges cum Caffé ſimul obruunt vinolenti homines) arguunt innocuum divinumque Caffé potum obtrectatores malevoli: aquâ vitæ ergò parcè & rarò, aut nunquam, vino, ſicerâ, cereviſiâ, pomaceo aliiſque id genus moderatè utantur. Tutè tunc & ſine ullo periculo omnis ſexus, omnis ætas, omne temperamentum celeſti Caffé potui indulgebit.

Ergò omni ſexui, omni ætati, & omni temperamento ſalubris Caffé potus.

Proponebat Pariſiis, JOANNES-CLAUDIUS MUNIER, Laudonenſis, Conſiliarius Medicus Regis ordinarius, nec non domûs Regiæ Invalidorum ducum & militum, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Pariſienſis Baccalaureus, A. R. S. H. 1743. à ſextâ ad meridiem.

Typis QUILLAU, Univerſitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1743.